

I. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Біцай А. В.,
кандидат юридичних наук,
помічник судді Верховного Суду

УДК:347:965.42 (477)

УЧАСТЬ АДВОКАТА В МЕДІАЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

У статті досліджується роль адвоката як захисника підозрюваного, обвинуваченого та представника потерпілого у кримінальному провадженні на кожній стадії медіації. Аналізуються основні функції, які під час реалізації процедури медіації виконує адвокат як захисник підозрюваного, обвинуваченого та представник потерпілого. Визначається специфіка участі адвоката у процедурі медіації у кримінальному провадженні.

Метою статті є отримання нових результатів у вигляді наукових висновків щодо організаційно-правових засад участі адвоката в медіації в кримінальному провадженні у контексті реалізації права на справедливий суд.

Особливими рисами діяльності адвоката у процедурі медіації у кримінальних провадженнях є: 1) адвокат як представник потерпілого повинен упевнитись, що примирення сприятиме психологічному «зціленню» потерпілого як жертви злочину, а також дозволить йому швидше і в повному обсязі отримати відшкодування заподіяної злочином шкоди; 2) адвокат-захисник повинен переконатися, що з боку підозрюваного (обвинуваченого) не відбудеться зловживання правом на примирення чи укладення угоди про примирення з метою уникнення кримінальної відповідальності та покарання чи його суттєвого пом'якшення; 3) адвокат повинен бути обізнаним стосовно медіації як альтернативного способу вирішення спорів, моделей медіації, медіативних технік та інших аспектів цієї процедури; 4) адвокат повинен володіти достатнім обсягом медіативних знань, умінь та навичок; 5) на етапі розробки медіативної угоди у процедурі медіації у кримінальних провадженнях може проявлятися активність адвоката; 6) адвокат повинен забезпечити належне юридичне оформлення домовленості сторін за результатами медіації, а також забезпечити законність такої домовленості та її відповідність положенням чинного законодавства (у випадку, якщо медіатором є непрофесійний юрист); 7) основна роль адвоката як захисника або представника потерпілого під час процедури медіації полягає у тому, що він забезпечує підтримання режиму законності під час процедури медіації, захищаючи права, свободи та законні інтереси свого клієнта та не допускає вчинення психологічного тиску чи іншого роду зловживань щодо нього.

Ключові слова: адвокат, медіація, кримінальне провадження, право на справедливий суд.

Відповідно до усталеної практики Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) право кожної особи, обвинувачуваної у вчиненні кримінального правопорушення, на ефективний захист адвоката становить одну з головних підвалин справедливого судового розгляду¹. Крім того, вимоги пункту 3 (с) статті 6 Конвенції також можуть ураховуватися до того, як справу передано на розгляд суду². Водночас ЄСПЛ не встановлює конкретних критеріїв ефективності правової допомоги, оскільки вважає, що питання про ефективність може бути вирішене лише на основі конкретних обставин справи. Тому під ефективним захистом адвоката в першу чергу слід розуміти вжиття усіх незаборонених законом засобів, необхідних для доведення невинуватості клієнта або отримання справедливої міри покарання в порядку, передбаченому чинним законодавством, недопущення порушення його прав, свобод і законних інтересів та іншого роду зловживань щодо свого клієнта. Також про ефективність захисту можуть свідчити і поради адвоката стосовно можливості звернення до програм відновного правосуддя, зокрема медіації.

Все більша кількість європейських держав запроваджує в національні системи кримінальної юстиції нові заходи щодо вирішення кримінально-правових конфліктів, такі, як відновне правосуддя, в тому числі і медіацію «між жертвою та правопорушником». У деяких країнах такі підходи є звичним явищем, тоді як в інших їх запровадження знаходиться лише на початковому етапі. Відновне правосуддя є новою моделлю реагування на злочинну поведінку, яка враховує баланс інтересів потерпілого, правопорушника та суспільства, оскільки основною метою тут є не покарання, а примирення підозрюваного (обвинуваченого) з по-

терпілим (яке, як правило, здійснюється за участю адвоката) та відшкодування збитків. На сьогодні програми примирення діють в Австралійському союзі, Великій Британії, Канаді, Королівстві Нідерландів, Новій Зеландії, Республіці Польща, Сполучених Штатах Америки, Федеративній Республіці Німеччини, Французькій Республіці, Чеській Республіці та інших країнах. Власне кажучи, Україна в останні роки проявляє до відновного правосуддя особливий інтерес. Сучасне українське законодавство передбачає достатньо передумов для можливості примирення між потерпілим і правопорушником, а відтак і для застосування програм відновного правосуддя, в тому числі і медіації. Правовими інститутами, в межах яких може застосовуватись медіація у кримінальному процесі України, є звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням підозрюваного (обвинуваченого) з потерпілим та угоди в кримінальному провадженні.

Говорячи про медіацію у кримінальному процесі, важливо відмітити, що адвокат є одним із ключових учасників кримінального провадження (ст.ст.45–49, 52–53 КПК України), від ефективної діяльності якого також залежить і реалізація права на справедливий суд. Тому у межах цього дослідження детально розглянемо основні стадії процедури медіації у кримінальному провадженні та проаналізуємо особливості участі адвоката-захисника та адвоката-представника під час примирення сторін кримінального конфлікту.

Стадія перша: прийняття рішення стосовно можливості та доцільності проведення процедури медіації. Рішення щодо цього повинно прийматися, в першу чергу, виходячи з бажання підозрюваного чи обвинуваченого примиритися з потерпілим, відшкодувати завдану ним шкоду

¹ п.85 Case of Yaremenko v. Ukraine (Application no.32092/02): Judgment European Court of Human Rights, 12 June 2008, final 12 September 2008; п. 89 Case of Krombach v. France (Application no.29731/96): Judgment European Court of Human Rights, 13.02.2001, final 13.05.2001.

² п.131 Case of Ocalan v. Turkey (Application no.46221/99): Judgment European Court of Human Rights, 12.05.2005.

або усунути заповідяні збитки, спробувати нормалізувати відносини з потерпілим та здатності потерпілого пробачити підозрюваного, обвинуваченого та відновити з ним стосунки. У разі наявності окресленого бажання у підозрюваного, обвинуваченого адвокат зобов'язаний поінформувати свого клієнта щодо його права примиритися з потерпілим на підставі статті 46 КК України чи ініціювати укладення угоди про примирення на підставі статті 469 КПК України. Також якщо адвокат спостерігає у клієнта названі вище переживання та бажання, він може з власної ініціативи рекомендувати своєму клієнту примиритися на підставі статті 46 КК України чи ініціювати укладення угоди про примирення на підставі статті 469 КПК України.

Ініціатором примирення також може виступати і потерпілий. У цьому випадку адвокат роз'яснює своєму клієнту його права.

Крім того, адвокат як захисник або представник може рекомендувати прийняти відповідну пропозицію від протилежної сторони, однак при цьому обов'язково має враховуватися психологічний стан потерпілого та щирість бажання сторін примиритися.

Отже, основна роль адвоката як захисника чи представника полягає у роз'ясненні прав сторін стосовно можливості примирення підозрюваного (обвинуваченого) з потерпілим на підставі статті 46 КК України чи ініціювання укладення угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним (обвинуваченим) на підставі статті 469 КПК України, а також у вирішенні питання щодо можливості примирення між сторонами кримінального конфлікту.

Стадія друга: підготовка до проведення процедури медіації. Якщо підозрюваний, обвинувачений виявив бажання примиритися з потерпілим та усунути негативні наслідки свого діяння, тоді адвокат, проаналізувавши положення чинного законодавства, повинен роз'яснити клієнту особливості ініціювання, органі-

зації та проведення примирних процедур, а також ознайомити із правовими наслідками досягнення домовленості між сторонами та наслідками не виконання вказаних домовленостей. Те ж саме входить і до повноважень адвоката-представника потерпілого у випадку, якщо останній виявить бажання врегулювати кримінальний конфлікт шляхом примирення з підозрюваним, обвинуваченим. Разом із тим, надання правової допомоги потерпілому та його консультування з питань врегулювання конфлікту з підозрюваним чи обвинуваченим, зокрема надання потерпілому відповідних рекомендацій, повинно здійснюватися адвокатом лише в тому випадку, якщо між сторонами може бути проведена мирна зустріч, котра може виявитися корисною для потерпілого. Адвокату слід рекомендувати клієнту взяти участь у примирній зустрічі з підозрюваним чи обвинуваченим, якщо це сприятиме психологічному «зціленню» потерпілого як жертви злочину, а також дозволить йому швидше і в повному обсязі отримати відшкодування заповідяної злочинної шкоди.

Отже, щоб юридично грамотно проконсультувати свого клієнта з окреслених вище питань, на цій стадії адвокат як захисник або представник має проаналізувати фактичні обставини справи та наявні матеріали справи, а також співставити наявні дані з вказаними положеннями чинного законодавства з метою з'ясування чи можуть сторони врегулювати кримінальний конфлікт за допомогою медіації та які це матиме правові наслідки. Якщо ж клієнт адвоката самостійно не виявив бажання примиритися або укласти угоду про примирення, адвокат після детального аналізу ситуації та норм чинного законодавства може рекомендувати своєму клієнту ініціювати примирення в порядку статті 46 КК України або укласти угоду про примирення в порядку статей 469, 471, 473–476 КПК України.

У випадку, якщо адвокат рекомендує примиритися або укласти угоду про при-

мирення або підтримує ініціативу клієнта, він повинен роз'яснити, у яких випадках це можливо, поінформувати про особливості ініціювання та проведення примирної процедури та повідомити про наслідки її проведення. Зокрема, адвокат повинен роз'яснити, що у випадку вдалої процедури медіації: стосовно підозрюваного чи обвинуваченого може бути закрито кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення у випадку відмови потерпілого від обвинувачення (п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК України); підозрюваного чи обвинуваченого може бути звільнено судом від кримінальної відповідальності на підставі статті 46 КК України у порядку статей 285–288 КПК України, якщо він: відшкодує потерпілому завдані збитки або усуне заподіяну шкоду; примириться з потерпілим; учинив злочин уперше та вчинене діяння належить до злочинів невеликої тяжкості або необережних злочинів середньої тяжкості, крім корупційних злочинів. Також адвокат повинен поінформувати, що у разі відсутності хоча б однієї із визначених у кримінальному законі умов підозрюваний або обвинувачений позбавляється можливості бути звільненим судом від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням підозрюваного (обвинуваченого) з потерпілим.

Власне кажучи, якщо сторони бажають примиритися, однак злочин було вчинено не вперше або ж він за ступенем тяжкості належить до більш тяжких злочинів, а отже й особа не може бути звільнена від кримінальної відповідальності, адвокат повинен повідомити про можливість укладення угоди про примирення між підозрюваним або обвинуваченим та потерпілим, що, в свою чергу, є набагато вигіднішим як для потерпілого, так і підозрюваного або обвинуваченого, ніж класичний вирок суду у кримінальних справах. Проте стаття 469 КПК України також встановлює певні обмеження щодо можливості укладення угод про примирення, зокрема угода про примирення між потерпілим та підозрюва-

ним чи обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості та у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

У випадку, коли особа не може бути звільнена від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням підозрюваного (обвинуваченого) з потерпілим через відсутність хоча б однієї з умов, визначених у кримінальному законі, або угода про примирення не може бути укладена через те, що вчинений злочин за ступенем тяжкості належить до тяжких чи особливо тяжких, адвокат повинен роз'яснити своєму клієнту наступні можливі кримінально-правові та кримінально-процесуальні наслідки звернення до медіації з метою примирення: 1) пом'якшення покарання у зв'язку зі щирим каяттям та добровільним відшкодуванням завданого збитку або усуненням заподіяної шкоди (п.п.1,2 ч. 1 ст. 66 КК України). Крім того, при призначенні покарання суд може визнати такими, що його пом'якшують, й інші обставини, не зазначені в частині першій цієї статті (ч. 2 ст. 66 КК України), наприклад, вдалу процедуру медіації; 2) за наявності обставин, що пом'якшують покарання, передбачених пунктами 1 та 2 частини першої статті 66 КК України, відсутності обставин, що обтяжують покарання, а також при визнанні обвинуваченим своєї вини строк або розмір покарання не може перевищувати двох третин максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого відповідною санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини цього Кодексу (ст. 69–1 КК України); 3) призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом у випадках, визначених КК України (ст. 69 КК України).

Для адвоката важливо враховувати, що сторони кримінального конфлікту можуть звертатись до процедури медіації з метою примирення як до, так і після постановлення судом обвинувального

вироку. У випадку, якщо примирення за результатами медіації відбулось після ухвалення обвинувального вироку, його результати можуть мати суттєве значення при вирішенні питання про: звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК України); умовно-дострокове звільнення від відбування покарання (ст. 81 КК України); заміну невідбутої частини покарання більш м'яким видом покарання (ст. 82 КК України). Відповідно до цього напряму адвокат, сприяючи в реалізації наданих кримінально-виконавчим законодавством можливостей для проведення побачень між сторонами та медіатором, а також отримання сторонами інформації один від одного, здатний виконувати значну роль в процесі врегулювання кримінального конфлікту.

Адвокат як представник або захисник у підготовці до процедури медіації у кримінальних справах може брати участь в обговоренні та обранні кандидата у медіатори. Крім того, адвокат може ініціювати звернення до конкретного медіатора за умови, що останній зберігатиме нейтралітет по відношенню до всіх сторін правового спору.

Таким чином, можемо дійти висновку, що основна роль адвоката як захисника підозрюваного (обвинуваченого) чи представника потерпілого на стадії підготовки до проведення процедури медіації полягає у тому, що: 1) адвокат повинен роз'яснити клієнту особливості ініціювання, організації та проведення примирних процедур, а також ознайомити його з правовими наслідками досягнення домовленості між сторонами та наслідками не виконання вказаних домовленостей; 2) адвокат-представник повинен упевнитись, що примирення сприятиме психологічному «зціленню» потерпілого як жертви злочину, а також дозволить йому швидше і в повному обсязі отримати відшкодування заподіяної злочинном шкоди; 3) адвокат-захисник повинен переконатися, що з боку підозрю-

ваного (обвинуваченого) не відбудеться зловживання правом на примирення чи укладення угоди про примирення з метою уникнення кримінальної відповідальності та покарання чи його суттєвого пом'якшення; 4) адвокат як захисник або представник повинен бути впевнений, що безпосередньо вступаючи в процес урегулювання кримінального конфлікту, його клієнт ясно і чітко розуміє та усвідомлює своє правове становище, характер та мету медіації, власну роль, роль адвоката та роль протилежної сторони в ній, особливості діяльності медіатора, а також можливі правові наслідки проведення цієї процедури.

Стадія третя: безпосереднє проведення процедури медіації (медіаційних сесій). Медіація між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим передбачає особисту присутність та безпосередню участь кожної зі сторін. У деяких країнах такі особисті зустрічі є нормою, в інших – потерпілим, котрі не бажають особисто зустрічатися зі своїми кривдниками, пропонується непряма медіація (так званий «човник» або «маятник»), коли медіатори передають повідомлення від однієї сторони другій. Це може допомогти досягнути домовленості, але навряд чи приведе до почуття співпереживання, в той час як воно є найважливішим елементом примирення¹.

Що стосується адвокатів, то вони можуть бути присутніми і брати участь у процедурі медіації, якщо сторони заздалегідь досягнуть згоди з цього питання. Однак доцільність участі адвокатів у процедурі медіації у кримінальних справах є дискусійною. Так, наприклад, деякі науковці вважають, що представлення інтересів потерпілого або підозрюваного чи обвинуваченого юристом-професіоналом суперечитиме власне концепції відновного правосуддя, де кожен із учасників говорить за себе і демонструє намір досягти домовленості або результату, при якому кожна сторона залишається у ви-

¹ И Эрстен, Р Маккей, К Пеликан, Д Виллемсенс, М Райт, Реконструкция связей в сообществе – медиация и восстановительное правосудие в Европе. (Киев, Издатель Захаренко В.А. 2008.) 27.

граші, а не до традиційного для адвокатів результату, де одна сторона обов'язково програє. З цієї причини зазвичай передбачається, що адвокати не повинні брати участь у медіації. Рекомендується, щоб сторони мали доступ до консультації адвокатів, які добре розуміють принципи відновного правосуддя (що вимагає спеціальної підготовки), до та/або після медіації¹. Ми погоджуємось з цим судженням лише в тій частині, що під час процедури медіації у кримінальних справах участь адвоката замість свого клієнта є неприпустимою. Проте, на нашу думку, участь адвоката поруч зі своїм клієнтом під час процедури медіації у кримінальних справах варто визнати доцільною з погляду необхідності забезпечення захисту прав, свобод та законних інтересів клієнта та недопущення вчинення психологічного тиску на нього, введення його в оману або порушення прав, свобод та законних інтересів клієнта іншим чином. У зв'язку з цим бажано, щоб (у випадку досягнення згоди стосовно присутності адвокатів під час процедури медіації) усі сторони брали участь у медіації разом зі своїми адвокатами.

З метою належного забезпечення захисту прав, свобод та законних інтересів клієнта та недопущення вчинення психологічного тиску на нього, введення його в оману або порушення прав, свобод та законних інтересів клієнта іншим чином, адвокат як захисник або представник повинен бути обізнаним стосовно медіації як альтернативного способу вирішення спорів, моделей медіації, медіативних технік та інших аспектів цієї процедури, а також володіти достатнім обсягом медіативних знань, умінь та навичок.

Під час надання адвокатом правової допомоги у процедурі медіації у кримінальних справах потрібно мати на увазі ту обставину, що затримання підозрюваного або застосування до підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (ст. 183

КПК України) суттєво ускладнює проведення процедури медіації та ставить під сумнів її результативність. Застосування цих заходів процесуального примусу тягне за собою відсутність можливості для організації особистих зустрічей між підозрюваним чи обвинуваченим та потерпілим. У таких випадках існує можливість проведення непрямой процедури медіації, що полягає у передачі усної та письмової інформації між сторонами (підозрюваним чи обвинуваченим та потерпілим) через медіатора.

Під час процедури медіації адвокат може давати поради клієнту, в тому числі звертатись до медіатора, іншої сторони та її адвоката з проханням про перерву для проведення конфіденційних бесід зі своїм клієнтом. На таких конфіденційних бесідах обговорюється перебіг та зміст процедури, узгоджуються лінії поведінки клієнта, оцінюється поведінка іншої сторони та аналізується можливість примирення.

У разі, якщо було допущено істотне порушення прав, свобод та законних інтересів клієнта або трапляються інші порушення, які мають хоча і не грубий, проте систематичний характер, адвокату слід обговорити з клієнтом можливість здійснення односторонньої заяви про дострокове припинення процедури медіації.

Крім того, варто пам'ятати, що адвокат, беручи участь у процедурі медіації у кримінальній справі, не повинен приймати жодних рішень (наприклад, щодо можливості примирення, відшкодування шкоди, усунення збитків чи необхідності одностороннього завершення процедури медіації тощо) замість свого клієнта. Прийняття рішень адвокатом замість свого клієнта є недопустимим та не узгоджується з сутністю медіації як форми відновного правосуддя.

Якщо сторонам вдалося порозумітися, в результаті чого переговори перейшли в площину обговорення умов відшкодування заподіяної шкоди та усунення зав-

¹ И Эрстен, Р Маккей, К Пеликан, Д Виллемсенс, М Райт. Реконструкция связей в сообществе – медиация и восстановительное правосудие в Европе. (Киев, Издатель Захаренко В.А. 2008.) 110,112.

даних збитків, тоді адвокат може взяти активнішу участь у процедурі. Саме на етапі розробки медіативної угоди адвокат може з урахуванням інтересів та можливостей клієнта пропонувати за його згодою різні допустимі варіанти відшкодування фізичної, майнової та моральної шкоди або допустимі варіанти усунення збитків. Адвокат також може брати активну участь під час обговорення питань стосовно кримінальної відповідальності та покарання підозрюваного чи обвинуваченого.

Таким чином, специфіка участі адвоката на цій стадії процедури медіації у кримінальних справах полягає у тому, що адвокат забезпечує підтримання режиму законності під час процедури медіації, захищаючи права, свободи та законні інтереси свого клієнта та не допускає вчинення психологічного тиску чи іншого роду зловживань щодо до свого клієнта.

Стадія четверта: заключна стадія процедури медіації (юридичне закріплення результатів домовленостей, досягнутих під час процедури медіації). Роль адвоката на цій стадії процедури медіації у кримінальних справах в першу чергу залежить від того, чи є медіатор юристом, чи ні. У випадку, коли медіатор юрист, тоді медіативна угода повинна бути підготовлена саме цим суб'єктом, оскільки, на нашу думку, забезпечення правового супроводу процедури медіації та її завершення належить до повноважень медіатора, а не сторін медіації чи їх адвокатів. Крім того, той факт, що медіативну угоду готуватиме адвокат однієї зі сторін кримінального конфлікту, може насторожити протилежну сторону та призвести до нагнітання ситуації чи взагалі до відмови від подальшого врегулювання конфлікту.

У випадку, якщо сторонам кримінального конфлікту вдасться досягти взаємоприйнятної та взаємовигідної домовленості та примиритися під час медіації, проте медіатор не є юристом взагалі, тоді адвокатам сторін необхідно вчинити дії, спрямовані на процесуальне закріплення досягнутої домовленості та примирення, а також забезпечити законність такої до-

мовленості і її відповідність положенням чинного законодавства. Така домовленість фактично полягатиме у: відшкодуванні підозрюваному чи обвинуваченому шкоди, завданої потерпілому чи визначенні строків такого відшкодування; або вчиненні дій, не пов'язаних з відшкодуванням шкоди, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язаний вчинити на користь потерпілого, чи визначенні строків вчинення таких дій; досягненні згоди стосовно міри покарання для підозрюваного чи обвинуваченого або вирішення питання щодо звільнення від кримінальної відповідальності (якщо закон передбачає таку можливість); а також налагодженні нормальних, можливо, навіть, приязних чи дружніх стосунків між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим.

У випадку укладення за результатами медіації у кримінальному провадженні угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним або обвинуваченим (передбачену ст.ст. 469, 471, 473–476 КПК України) адвокати усіх сторін разом чи адвокат однієї зі сторін залежно від домовленості сторін, повинні забезпечити юридичне оформлення цієї угоди з дотриманням існуючих у чинному законодавстві вимог.

Таким чином, специфіка участі адвоката на цій стадії процедури медіації у кримінальних провадженнях полягає у тому, що адвокати як захисники та представники сторін (у випадку, якщо медіатор не є професійним юристом, в тому числі адвокатом) повинні забезпечити юридичне оформлення примирення з дотриманням існуючих у чинному законодавстві вимог.

Підсумовуючи, слід зазначити, що використання у своїй професійній діяльності прогресивних та оперативних засобів вирішення кримінальних конфліктів, в тому числі медіації, підвищить ефективність здійснення адвокатом захисту та представництва свого клієнта у кримінальному провадженні, що, в свою чергу, сприятиме реалізації права особи на справедливий суд.

REFERENCE**CASES**

1. Case of Yaremenko v. Ukraine (Application no.32092/02): Judgment European Court of Human Rights, 12 June 2008, final 12 September 2008 (in English).
2. Case of Krombach v. France (Application no.29731/96): Judgment European Court of Human Rights, 13 February 2001, final 13 May 2001 (in English).
3. Case of Ocalan v. Turkey (Application no.46221/99): Judgment European Court of Human Rights, 12 May 2005 (in English).

BIBLIOGRAPHY**AUTHORED BOOK**

4. I Aertsen, R Mackay, C Pelikan, J Willemsens, M Wright, Rekonstruktsiya svyazey v soobshchestve – mediatsiya i vostanovitelnoe pravosudie v Evrope [Rebuilding community connections – mediation and restorative justice in Europe] (Kiev: Izdatel Zaharenko V.A., 2008) (in Russian)

Bitsai A. Participation of an advocate in mediation in criminal proceeding in the context of realization of the right to a fair trial

The article researches a role of an advocate as a defender of the suspect, the accused and a representative of the victim in criminal proceeding at each stage of mediation. There are analyzed the basic functions which an advocate performs as a defender of the suspect, the accused and a representative of the victim during the realization of mediation procedure. It is determined the specifics of advocate's participation in mediation procedure in criminal proceeding.

The purpose of the article is to obtain new results in the form of scientific conclusions on the organizational and legal principles of participation of an advocate in mediation in criminal proceeding in the context of realization of the right to a fair trial.

The special features of the advocate's activity in mediation procedure in criminal proceedings are: 1) an advocate as the victim's representative should ensure that reconciliation will contribute to psychological «healing» of a victim as the victim of the crime, and will allow him/her to receive quicker and in full a compensation for the damage inflicted by the crime; 2) an advocate as the defender should ensure that the suspect (the accused) does not abuse the right to reconciliation or concluding a conciliation agreement in order to avoid criminal liability and punishment or a significant mitigation; 3) an advocate should be aware of mediation as an alternative way of resolving disputes, mediation models, mediative techniques, and other aspects of this procedure; 4) an advocate should have a sufficient mediative knowledge, skills and abilities; 5) at the stage of elaboration of a mediation agreement in mediation procedure in criminal proceedings, the activity of an advocate may appear; 6) an advocate should ensure a proper legal appearance of the parties' agreement on the results of mediation, as well as ensure the legality of such an agreement and its compliance with the provisions of the current legislation (in the case if the mediator is a non-professional lawyer); 7) the main role of an advocate as the defender or representative of the victim during the mediation procedure is that he/she ensures the maintenance of the rule of law during the mediation procedure, protecting the rights, freedoms and legitimate interests of the client and does not allow psychological pressure or other type of abuse in relation to him/her.

Key words: *advocate, mediation, criminal proceeding, the right to a fair trial.*

Стаття надійшла до редакції журналу 04.06.2018.